

Κρίση, ψηλά κτήρια και το «δικαίωμα στην πόλη» (Ηλεκτρονικό Άρθρο)

Ιστορικό Σημείωμα

Αυτό το ηλεκτρονικό άρθρο δημοσιεύτηκε τον Ιούνιο του 2018 στην ηλεκτρονική σελίδα της [Bandiera](#).

Περιεχόμενο

Κρίση, ψηλά κτήρια και το «δικαίωμα στην πόλη»

June 2, 2018

Η πόλη, όπως και στο ιστορικό πλαίσιο εμφάνισης της, αναδύθηκε από την ύπαρξη ενός πλεονάσματος /υπερπροϊόντος και σχεδόν πάντα τη συνόδευε μια άρχουσα τάξη όπου το διαχειριζόταν. Έτσι και σήμερα, αποτελεί το χώρο μαζικής παραγωγής και κυκλοφορίας αυτού του πλεονάσματος. Η πόλη όμως, στην εποχή του καπιταλισμού δεν είναι απλά ένα στατικό πεδίο ταξικών συγκρούσεων, είναι «αναγκασμένη» να βρίσκει διαρκώς νέες μεθόδους μεγιστοποίησης τους κέρδους. Είναι αναγκασμένη να πραγματώνει την υπεραξία για τους καπιταλιστές και να ανοίγει νέους κύκλους κυκλοφορίας ώστε να αναπαράγει το κεφάλαιο που μόλις δημιούργησε. Με άλλα λόγια, η πόλη είναι μηχανή κίνησης του σημερινού κόσμου και αυτός ο ρόλος που καλείται να παίξει, δημιουργεί μια ιδιαίτερη σχέση ανάμεσα στην καπιταλιστική ανάπτυξη και την αστικοποίηση.

Η στενή αυτή σχέση πόλης-κεφαλαίου εν καιρώ κρίσης, όπου σταματάει απότομα η καπιταλιστική ανάπτυξη, θα αναγκάσει τον καπιταλισμό, εκτός από την ελαχιστοποίηση του κόστους (μαζικές απολύσεις, μειώσεις μισθών, συντάξεων κτλ.), να αναμορφώσει και το αστικό τοπίο σε τοπίο γρήγορης κερδοφορίας. Αυτή η ανάγκη του καπιταλισμού να βρίσκει μονίμως νέα πεδία κερδοφορίας είναι η μόνη τάση που τον διέπει, βάζοντας πάντα σε δεύτερη μοίρα τις κοινωνικές ανάγκες. Θα επιχειρήσουμε να δείξουμε πως οι αναπλάσεις των πόλεων και ειδικότερα τα ψηλά κτήρια είναι μια πολιτική που συνδέεται με την κρίση και μας επηρεάζει όλους.

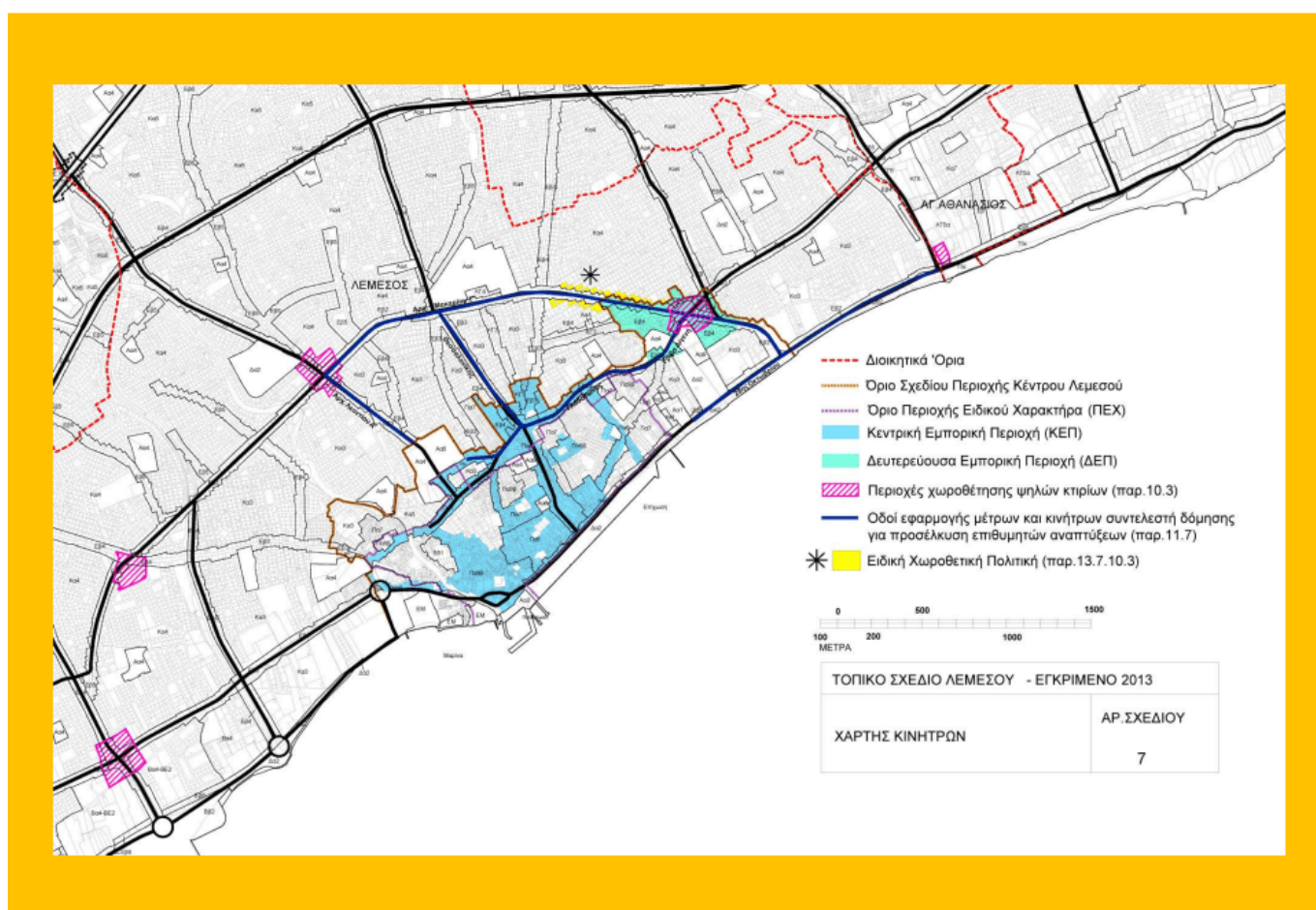
Η συζήτηση για τα ψηλά κτήρια, που χρονικά συμπίπτει με την παγκόσμια ανησυχία της χρηματοπιστωτικής κρίσης, άρχισε το 2009[1]. Όσο αυτή η κρίση γινόταν πιο εμφανής, τόσο και το κράτος διαμόρφωνε το νομοθετικό πλαίσιο ώστε να καταφέρει πάλι η οικονομία να ανακάμψει. Άρχισαν να τροποποιούν ένα πλαίσιο «εξαίρεσης» για τα ψηλά κτήρια, απαλείφοντας σταδιακά τα όποια εμπόδια έβρισκαν για το επιτρεπόμενο ύψος, τις ζώνες ανέγερσης τούς και τις οποιεσδήποτε οικολογικές, αρχιτεκτονικές, κυκλοφοριακές και άλλες επιπτώσεις τους.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι οι εξουσίες που δίνονται στην πολεοδομική αρχή. Το 2011, σύμφωνα με το Τοπικό Σχέδιο Λεμεσού αναφέρεται ξεκάθαρα ότι «ο ανώτατος επιτρεπόμενος αριθμός ορόφων δεν μπορεί να ξεπεράσει τους δεκατρείς»[2], ενώ την ίδια χρονιά ο υπουργός εσωτερικών δίνει «διακριτική ευχέρεια» στην πολεοδομική αρχή να αναπροσαρμόζει το επιτρεπόμενο ύψος ή τον αριθμό των ορόφων ανάλογα με τους χώρους στάθμευσης και των «μορφών σύνθεσης των όγκων των κτιρίων με στόχο τη βελτίωση της αισθητικής εικόνας της πόλης» (Εντολή

2/2011).[3]

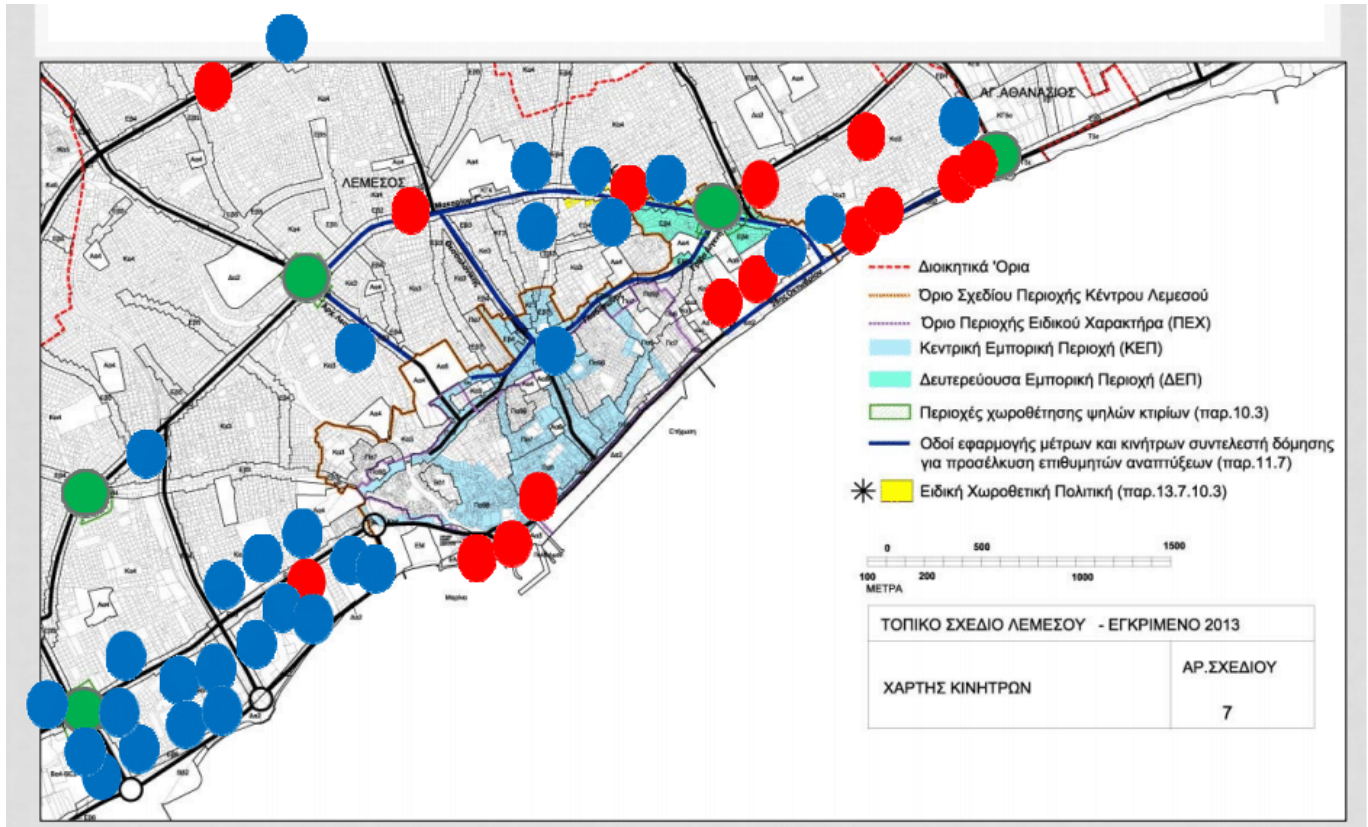
Το 2013, όταν η Κύπρος βίωσε έντονα την κρίση που έφεραν οι τράπεζες, το τοπίο και οι κινήσεις άλλαξαν άρδην τον ρυθμό και τα όρια που κινούνταν μέχρι τώρα οι συζητήσεις. Πλέον βρεθήκαμε ολοκληρωτικά σε μια κατάσταση εκτάκτου ανάγκης, όπου το κράτος ανέλαβε αποφασιστικά να ξεπεράσει αυτή την κρίση με κάθε κόστος. Με διατάγματα του υπουργικού συμβουλίου για ενθάρρυνση της ανάπτυξης [Κίνητρα Υπουργικού Συμβουλίου (29.5.13, 22.10.13, 29.5.14, 29.7.15)] [4] περιέκλεισε έξω από τους ίδιους τους νόμους του κράτους, ένα ειδικό νομικό πλαίσιο για τα ψηλά κτήρια και σύστησε επιτροπές ώστε να φέρει εις πέρας αυτή την αποστολή (βλ. Ειδική Επιτροπή Κινήτρων)[5].

Έτσι λοιπόν με τις εξαιρέσεις στους νόμους τους, φτάσαμε στο σημείο από το να προβληματιζόμαστε για τα 20όροφα κτήρια τώρα να παίρνονται άδειες ακόμα και για 50όροφα[6]. Φτάσαμε από το να έχουμε συγκεκριμένες περιοχές για ψηλά κτήρια να υπάρχει ανεξέλεγκτη επέκταση (βλέπε Εικ.1 και Εικ.2) και δεν μπορούμε να ελπίζουμε ότι το φρένο σε αυτές τις πολιτικές θα έρθει από τους ίδιους.

Εικόνα 1. Περιοχές χωροθέτησης ψηλών κτηρίων[7]

Για ένα θέμα που αφορά την κοινωνία σε τέτοια έκταση, όχι μόνο δεν έγινε μια δημόσια διαβούλευση, αλλά η ευελιξία που έχει το μεγάλο κεφάλαιο και οι εξουσίες που συγκεντρώνονται στον υπουργό εσωτερικών και στην πολεοδομική αρχή συνεχίζουν να αυξάνονται. Στο νέο «διευκρινιστικό πλαίσιο» που ανακοίνωσε το Τμήμα πολεοδομίας και Οικήσεως[8], δίνει την «διακριτική ευχέρεια» στον διευθυντή της πολεοδομίας να αξιολογεί, ανάλογα με ένα ασαφές πλαίσιο, όλες τις αιτήσεις αδειοδότησης «μέχρι τη δημοσίευση - εντός διαστήματος έξι (6) μηνών - σχετικής Εντολής του Υπουργού Εσωτερικών». Εν καιρώ κρίσης, η ούτως ή άλλως ψευδής δημοκρατία τους, φαίνεται να μην τηρεί ούτε τα προσχήματα, καθώς οι αποφάσεις τροποποιούνται και περνάνε από την πίσω πόρτα.

Εικόνα.2 Υφιστάμενα, προς ανέγερση και αδειοδοτημένα ψηλά κτήρια, 2016[9]

Η πολιτική ανέγερσης ψηλών κτηρίων και η ανάπλαση της πόλης, δεν είναι ένα ζήτημα που αφορά μόνο τους κατοίκους της περιοχής που βιώνουν την ριζική αλλαγή του τοπίου τους, αλλά είναι ένα ζήτημα με πολλαπλές διαστάσεις. Αν ρίξουμε μια σφαιρική ματιά εύκολα μπορούμε να αντιληφθούμε ότι είναι μια πολυμέτωπη πολιτική αναδιάρθρωσης των ταξικών και κοινωνικών σχέσεων· μια συνολική επίθεση κράτους-κεφαλαίου.

Ένα κομμάτι που έρχεται να συνδεθεί με αυτή την πολιτική των ψηλών κτηρίων είναι οι πολιτικές που εφαρμόζονται σχετικά με την κατοικία και την γη. Το σχέδιο προσέλκυσης ξένων επενδυτών στην Κύπρο[10] έναντι διαβατηρίου, μπορεί να ήταν μια κίνηση που έφερε λεφτά στη Κύπρο, όπως περήφανα μας λένε[11], αλλά το κόστος αυτής της πολιτικής, πάλι έρχεται να πληρώσει η εργατική τάξη και τα χαμηλά στρώματα, καθώς οι επενδυτές εκτόξευσαν την τιμή της γης και τα ενοίκια στα ύψη. Από την μία γίνονται διευκολύνσεις για τους μεγαλοεπενδυτές και από την άλλη η κοινωνία φτωχοποιείται. Κάποιοι απειλούνται άμεσα να ξεσπιτωθούν και άλλοι γίνονται αιώνια όμηροι του χρέους καθώς τα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια(ΜΕΔ) φτάνουν από 7.7δισ[12] (2011) και μετά την τραπεζική κρίση αγγίζουν τα 27,54 δισ[13] (2014). Το 2014, στη βουλή περνάει νομοσχέδιο που επιτρέπει τις εκποιήσεις - χωρίς νομικό πλαίσιο προστασίας της πρώτης κατοικίας- ενώ το 2015 περνάει η νομοθεσία για μαζική πώληση δανείων. Σήμερα τα πράγματα έχουν προχωρήσει. Γίνονται έντονες συζητήσεις για τιτλοποίηση των ΜΕΔ, για κερδοσκοπία στην χρηματιστηριακή σφαίρα, όπου αυτό με την σειρά του δημιουργεί περαιτέρω κίνδυνο στα χαμηλά στρώματα να ξεσπιτωθούν.

Μέσω των ψηλών κτηρίων / ανάπλαση της πόλης, επιτυγχάνεται ο εκτοπισμός των χαμηλών στρωμάτων με την αύξηση των τιμών γης και ενοικίων και σε συνδυασμό με την μαζική πώληση υποθηκών και υποστατικών από τα ΜΕΔ, γίνεται μια ταξική και κοινωνική αναδιάρθρωση. Επεκτείνεται σταδιακά η εμπορευματοποίηση του δημόσιου χώρου (θάλασσα) και περιορίζουν την ηλιοφάνεια και την θέα, που σε συνδυασμό με την ανεξέλεγκτη κατάσταση και τις περιβαλλοντικές συνέπειες που επιφέρουν, το μέλλον της πόλης φαντάζει δυστοπικό.

Όπως αναλύσαμε πιο πάνω, τα ψηλά κτήρια αποτελούν μια ευρύτερη πολιτική του καθεστώτος εκτάκτου ανάγκης, αίροντας όλες τις προσχηματικές διακηρύξεις περί δημοκρατίας και ισότητας απέναντι στο νόμο. Η κρίση και οι επιπτώσεις που αυτή επιφέρει, εντείνει μια ταξική και κοινωνική σύγκρουση που επηρεάζει όλες τις εκφάνσεις της καθημερινής ζωής.

Η αρχιτεκτονική των ψηλών κτηρίων, κατά την γνώμη μας, καταφέρνει να κωδικοποιήσει αισθητικά όλη την κοινωνικοπολιτική πραγματικότητα που περιγράψαμε. Καθώς η επιβλητικότητα του μεγέθους και της μορφής αυτών των κτηρίων συμβολοποιεί όλα τα νοήματα των εξουσιαστικών και εκμεταλλευτικών σχέσεων στην Κύπρο. Ο τεράστιος όγκος τους συγκριτικά με τον περιβάλλοντα χώρο συμβολίζει την κυριαρχία και το συνεχή επεκτατισμό μιας ολιγαρχίας πάνω στην κοινωνία και την φύση, ενώ ταυτόχρονα, αυτός ο φετιχισμός της εικόνας/μορφής νοηματοδοτεί την απουσία ουσιαστικού περιεχομένου. Η εμμονή στην πρωτοτυπία της μορφής και η συνεχής αύξηση τους ύψους τους, αποτυπώνει το ανεξέλεγκτο ανταγωνιστικό περιβάλλον που κινούνται καθώς ο πιο ψηλός και αξιοπρόσεκτος πύργος συμβολίζει το κύρος και την δύναμη του πιο ισχυρού.

Το ερώτημα που τίθεται για ακόμα μια φορά με αφορμή την πολιτική των ψηλών κτηρίων, δεν είναι μόνο το «Τι πόλη θέλουμε;». Το ερώτημα σε μια πολυμέτρη επίθεση που μας επηρεάζει σε όλα τα επίπεδα είναι πάντα το «Τί κοινωνία θέλουμε;». Αλλά για να απαντήσουμε στο ερώτημα προϋποθέτει να μετατραπούμε από παθητικούς θεατές σε δημιουργούς της ιστορίας. Σε υποκείμενα που είναι έτοιμα να δράσουν για την υπεράσπιση της ζωής τους κόντρα στην λογική της ανάθεσης που καλλιεργούν οι επαγγελματίες πολιτικοί και τα καθεστωτικά κόμματα. Αναγνωρίζοντας ότι πέραν από το ατομικό συμφέρον υπάρχει και το συλλογικό και οι συλλογικές αντιστάσεις μπορούν, όπως έδειξε και η ιστορία, να καταστούν νικηφόρες.

Βιβλιογραφία:

1. Πρωτοβουλία / Παρέμβαση για τα Ψηλά Κτήρια στην Λεμεσό, Για την Πολιτική των Ψηλών Κτηρίων στη Κύπρο και το Μετασχηματισμό του Βιοματικού Χώρου των Πολιτών. Μάιος 2018.
2. ΕΤΕΚ, Οι παρουσιάσεις της εκδήλωσης για τα Ψηλά Κτίρια – Ημέρες Μηχανικής 2016 (Διαθέσιμα στο διαδίκτυο)
3. Κακουλλής Γιάννης, παρουσίαση «ψηλά κτήρια που πάμε;», 10/5/2018, Οίκημα «Φίλοι της Γής»

[1] ΕΤΕΚ, Ψηλά κτήρια στην Κύπρο – Μόδα, Κερδοσκοπία ή Αναγκαιότητα]], 9/5/2017, σελ.5-6

[2] ΤΟΠΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΛΕΜΕΣΟΥ 2011, σελ. 95

[3] Κακουλλής Γιάννης, παρουσίαση «ψηλά κτήρια που πάμε;», 10/5/2018, σελ.7

[4] Κακουλλής Γιάννης, παρουσίαση «ψηλά κτήρια που πάμε;», 10/5/2018, σελ.9

[5] Υπουργείο Εσωτερικών/ανακοινώσεις/ Σχέδιο Παροχής Πολεοδομικών Κινήτρων για σκοπούς ανάκαμψης της αναπτυξιακής δραστηριότητας στην Κύπρο, 29/5/2014

[6] Φιλελεύθερος, Ουρανοξύστης 51 ορόφων στη Λευκωσία, 23/11/2017

[7] Χατζημιχαήλ Γιώργος, παρουσίαση «ψηλά κτήρια, από τον προγραμματισμό στις αδειοδοτήσεις» 11/6/2016

[8] Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως/ανακοινώσεις/ Διευκρινιστικό πλαίσιο των γενικών αρχών και προϋποθέσεων για ανέγερση ψηλών κτιρίων στις αστικές περιοχές των τεσσάρων μεγάλων αστικών συγκροτημάτων, 02/05/2018

[9] Στυλιανίδης Στέλιος, παρουσίαση «χωροθέτηση ψηλών κτηρίων», 11/6/2016

[10] Υπουργείο εσωτερικών/ανακοινώσεις/Νέο Σχέδιο για την κατ' εξαίρεση Πολιτογράφηση μη Κύπριων επιχειρηματιών, 15/09/2016. (Αναφέρει μέσα για την απόφαση Υπουργικού Συμβουλίου 24.5.2013)

[11] Inbusinessnews/ €4 δισ. από την πολιτογράφηση αλλοδαπών επενδυτών, 06/12/2016

[12] Newsbomb, Στα 11.8 δις τα μη εξυπηρετούμενα το 2012 στη Κύπρο, 30/10/2013, (Αναφέρει για 2011)

[13] Newsbomb, Στα 27,54 δισ. ευρώ τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια στη Κύπρο, 26/3/2014

[Χρειάζεται Αγγλική Μετάφραση](#), [Χρειάζεται Τούρκικη Μετάφραση](#), [Ηλεκτρονικά Άρθρα](#), [Δικαίωμα στην πόλη](#), [Bandiera \(Ομάδα\)](#), [Δεκαετία 2010-2019](#), [2018](#), [Απροσδιόριστη Τοποθεσία](#)

From:

<https://movementsarchive.org/> - Κυπριακό Κινηματικό Αρχείο

Cyprus Movements Archive

Kıbrıs Sosyal Hareket Arşivi

Permanent link:

<https://movementsarchive.org/doku.php?id=el:digital:bandiera:ktiria>

Last update: **2021/06/26 09:06**

